

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT, NATIONAL CHARACTERISTICS AND EUROPEAN TRENDS

Поліщук О. Т., к.е.н., доцент

*Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-018-6-25>

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ: ВИДИ ТА СТРУКТУРА

Підвищення ефективності діяльності будь-якого суб'єкта господарювання тісно пов'язане з якістю системи управління на всіх рівнях. Однією із важливим умов якості управління – достовірне інформаційне забезпечення, не лише в первинному відображенні інформації про об'єкти обліку, а й у зведених даних, що сформовані за ступенем затребування, об'єктами та задля прийняття ефективних стратегічних управлінських рішень. Саме таким інформаційним забезпеченням, що в змові задовільними менеджерів всіх рівнів, є внутрішня управлінська звітність.

Хоча управлінська звітність не регламентована та не обов'язкова для складання суб'єктами господарювання, але сьогодні, в умовах перманентності різного роду кризових явищ, відмічається її висока затребуваність та висуваються до неї все більші вимоги.

Питання управлінської звітності, її види, структуру, вимоги до складання розглядалися у працях таких науковців як: Булгаков С.В., Іванова Ж.А., Карпенко О.В., Король С.Я., Кузнецова С.А., Палій В.Ф., Панченко І.А. та інші.

Разом з тим, не в повній мірі розкриті питання що стосуються формалізації форм та структури управлінської звітності, рівнів інформаційних потреб та запитів, методики формування, що дозволяє стверджувати про наявність теоретично-практичних

проблем за вказаними напрямками та необхідність в подальших дослідженнях.

Огляд наукових праць дозволи виявити основні акценти, на які науковці звертають увагу. І вони, в першу чергу, пов'язані із дослідженням сутності та призначення управлінської звітності.

Палій В.Ф. вважає, що управлінська звітність являється основним системоутворюючим елементом структури управління. Підкреслюючи значущість даного елемента, він стверджує, що «це сукупність упорядкованих показників та іншої інформації, в якій відображається інтерпретація відхилень від цілей, планів та кошторисів, без якої управлінський облік залишається формальним накопиченням цифрових даних, не придатних для цілей внутрішнього управління» [1]. Як бачимо, автор управлінську звітність пов'язує з управлінським обліком, і вбачає логічним його завершенням. Але враховуючи, що об'єктами управлінського обліку є доходи, витрати та фінансові результати, за таких умов управлінська звітність не зможе сформувати дані про ризики підприємства в розрізі окремих видів діяльності, стратегічне управління та інші показники, які потребується ґрунтовного аналізу різних об'єктів обліку та чинників, що впливають на результати та прогнозування діяльності.

Загалом, можна вважати, що управлінська звітність – це інтегрована система звітних показників, яка призначена для задоволення інформаційних потреб користувачів при прийнятті ними ефективних рішень, спрямованих на виявлення та обрання оптимальних векторів розвитку підприємства, як в короткостроковому, так і в довгостроковому періоді.

У свою чергу, Кузнецова С.А. зазначає, що в аспекті підготовки інтегрованої управлінської звітності синергізм обумовлює зростання ефективності інформатизації системи управління та суспільства в цілому. При цьому треба виходити з інформаційних потреб користувачів такої інформації та враховувати особливості розвитку суспільства [2].

Підкреслимо, що виклики сьогодення висунули ряд вимог до управлінської звітності, які полягають не в простому

представлені даних у розроблених підприємствами формах звітності, а й у підрахунку ряду аналітичних показників, порівняння їх в динаміці, визначення ризиків діяльності та управління. А тому форми управлінської звітності, що розроблені самими підприємствами, повинні переглядатися та змінюватися виходячи з нових інформаційних потреб та змін в економіці.

На підтвердження, наведемо думку Панченка І.А., який говорить про зміщення акцентів в запитах внутрішніх користувачів з отримання інформації про фактичний стан справ на підприємстві до аналізу тенденцій зміни та відхилень результативних показників з врахуванням факторів таких змін та впливу ризиків на результати господарської діяльності [3].

Управлінська звітність, як методична підтримка прийняття управлінських рішень, враховуючи інформаційні потреби користувачів, може формуватися за рівнями управління та складовими. Економіст Бутов Д.В. пропонує управлінську звітність складати за трьома наступними блоками:

- управлінська звітність про фінансовий стан, результати діяльності та зміни фінансового стану (бюджети витрат та доходів, кошториси витрат підрозділів, виробничий план, бюджет руху грошових коштів, платіжний календар, інвестиційний план тощо);

- управлінська звітність за ключовими показниками діяльності підприємства;

- управлінська звітність про виконання бюджетів підприємства, звітність про доходи та витрати, звітність про капіталовкладення тощо [4].

Вочевидь, така структура управлінської звітності не зможе в достатній мірі сформувати всю необхідну інформацію як для поточного, так і для довгострокового управління.

Досить цікавити є дослідження Кулікової Н.Т., в яких були зроблені спроби щодо виокремлення груп та структури управлінської звітності. Погоджуємось з думкою автора про необхідність виокремлення груп фінансової звітності за рівнями управління, а саме: Управлінська звітність про поточну

діяльність, Управлінська звітність середньо-строкового характеру, Управлінська звітність довгострокового характеру та Стратегічна управлінська звітність [5]. Таким чином, управлінська звітність задовольняє її користувачів, виходячи з їх рівня управління (таблиця 1).

Таблиця 1

Управлінська звітність за рівнями управління

Рівні управління	Користувачі звітності	Групи управлінської звітності
1-й рівень	Топ-менеджери	Управлінська звітність довгострокового характеру та Стратегічна управлінська звітність
2-й рівень	Менеджери середньої ланки	Управлінська звітність середньо-строкового характеру
3-й рівень	Менеджери	Управлінська звітність про поточну діяльність підприємства

Управлінська звітність має допомогти детально розкрити показники діяльності підприємства за видами діяльності, центрами відповідальності, ефективністю діяльності підрозділів, реалізації інвестиційних проектів, а також показники прогностного та стратегічного характеру, саме з таких міркувань управлінська фінансова звітність має включати наступну структуру:

- управлінська звітність про виконання бюджетів підприємства;
- управлінська звітність про фінансовий стан, результати діяльності та зміни фінансового стану підприємства;
- управлінська звітність для прийняття рішень щодо максимізації прибутку;
- управлінська соціальна звітність;
- управлінська звітність в управлінні ризиками підприємства;
- управлінська звітність за стратегічними показниками діяльності.

Отже, метою управлінської звітності являється забезпечення менеджерів на всіх рівнях управління достовірною, оперативною та корисною інформацією для поточного і стратегічного управління діяльністю підприємства. Види та структура управлінської звітності залежатимуть від рівня управління менеджера-користувача, а також від специфіки діяльності суб'єкта господарювання.

Не менш важливими є питання способу представлення інформації в управлінській звітності. Не можна сказати, що для управлінської звітності на сьогоднішній день достатньо лише набору показників у розрахункових таблицях. Краще сприйняття інформації звітності можна досягти додатковими діаграмами, графіками та рисунками, що значно підсилить направленість звітності та її значення. Крім того, доцільно нагадати, що порядок формування, передачі та обробки інформації для складання управлінської звітності має бути зазначений в обліковій політиці підприємства.

Література:

1. Палій В.Ф. Організація управлінського обліку. Москва : Бе ра тор-Пресс, 2003. 224 с.
2. Кузнецова С.А. Інтегрована управлінська звітність: глобальні виклики та локальні рішення в епоху ноосфери. *Економічний нобелівський вісник*. 2014. № 1 (7). С. 270-278.
3. Панченко І.А. Внутрішня звітність про фінансові результати діяльності у форматі запитів користувачів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2 (23). С. 253-261.
4. Бутов Д.В. Методика построения системы внутрихозяйственной отчетности. URL: https://www.profiz.ru/se/3_2012/sistema_otchetnost.
5. Кулікова Н.Т., Чижевська Л.В. Організаційні засади системи управлінської звітності промислового підприємства. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2014. Т. 19. Вип. 2/6. С. 125-129.